

1924

Üldhariduse ja kutsehariduse
vahetused.

PEDAGOGIKA
ARHIIVMUSEUM
FOND K37614

Üldised seisukohad:

- I. Üldharidus ilma kutsehariduseta oleks poolik.
II. Kutseharidus ilma üldhariduseta poleks võimalik. Esimene
eeldab teist - põhihariduse näol.

Lätku laževad arvamusid nende vahetuse ja
kestvuse määritlemisel.

I. Rein, Gandig:

Üldharidus peab olema alus ja moodustama kas-
vatuse dehtsama osa, kuna kutseharidus elgu ainult
täiendus, pööaleehitus sellele. ~~See~~

Argumendid:

1. Üldhariduse ulatusse on lüna kasvandivus
sõsemne kookola, mulluse ja tigemuse harmoonia;
kutsehariduse oma - kookukolastada see sõsemne ~~te~~ tervik
ühiskonna kultuuritasemete ja -tarvetega. Loomulik,
et enne, kui midagi kookukolastada, peab see loodelma.
2. Enne varmse koribondi pööplemist kutsehari-
duse läbi peab isikul olema võimalikult lai ja sügav
teadusline alus. Vastasel korral saaksime ainult mehaanilis-
omakavanduvad masinad erialal, kellel jööndub sõlevade
üldisest kultuurilusest ning keda ei varda hädaohi näha kutse
ainult leivateenistust.

3. Enne andumist kutselisele või praktilisele sõlme peab kurgundetama kasvanduseks tugev kõlblane ja usuline karakter.
4. Kutschariduse omandamine on seda kergem, mida põhjalikum on üldharidus.
5. Kasvandikul ega kasvatejal on raske varakult otsustada, millisele kutsile kätt kohanen. Mida pigem üldharidusega, seda rohkem eksperimenti kutsel valikul.
6. Hariduse korraldamine loig varakult kutselisel alusel väärtaks rahva ühiskonnas, loobis väärtust mitte ainult vaid kutseliseks.

II. Kerschenshtern, Spranger.

Päale põhihariduse lõpetamise, mis kestku puberteedi, peab kesksle siinukohale asetama kutscharidus, mille kaudu omandatakse üldhariduse ja üldharidusloend väärtused.

Argumentid.

1. Päale puberteedi ei lüüta last enam üldharidusmised, vaid ta ründub enam konkreetseks.
2. Kutscharidus ei toenda mitte ainult tehniliste vormide, oskuste, kasvatamist, vaid ka üldharidusloend väärtuste parandust, ainult tait kutsel siinukohalt, loobis ühe või teise kutsel püüsi väärtus. Kutsel on noorukile glüseres, beasres, mille süsteem ta väärtus ning hindab enesest ja ümbest. Üldhariduse järele junduks sarnane alus.

4
3. Täielne moraal ja seloom võt arenda annulA mehu-
sis kondlate, konkreetsete asjade ja olukordadega.
Nend järele kutseharidus.

(Spranger).

4. Praeguses määramas valib tööjagatus teatavalt.
üks spetsialiseerumise. AnnulA viimase suurendes
on võimalik üldist kultuuri desivite.

5. Kutseharidus kasvatab tööõõmu ja tööõmu, tundus
seega ka üldharidust.

IV. Wynneken.

Üld- ja kutsehariduse omandamine peavad sama
korraldus mitte järjestikku. Kutsehariduse tarne on kõrg-
võrretest oludest, mispeest see ei ole hariduse põlvkolement.
Selle peavad kasvandikud rahuldama integreeritud põhje-
nevat töögruppides.

PEDAGOGIKA
ARHIIVMUSEUM
FOND K37614

Üldhariduse ja kutsehariduse
vahetused.

Al. Juhanson - Elango.

Kirjandus:

Éduard Spranger. Kultur und Erziehung. Quelle
u. Meyer. 1919.

Georg Kerschensteiner. Grundfragen der Schul-
organisation. Teubner, 1921.

Kurt Kessler. Pädagogik auf philosophischer
Grundlage. J. Klinkhardt, Leipzig, 1921.

W. Rein. Pädagogik im System. Darstellung II.

H. Gaudig. Didaktische Ketzereien. Teubner, 1922.

" — " Die Schule im Dienste der werd. Persönlich-
keit. I. 1922.

G. Wynnenen. Schule und Jugendkultur. Eerdmans, 1919.

E. Burger. Arbeitspädagogik.

W. Rein. in Enklop. Handbuch der Pädagogik.
(F. Paulsen. Bildung, Lhn. 658.)

Reichsschulkonferenz 1920.

Valmisval individil on tähta enne täisväärtuslikuks
 mimeseks saamist kaheksagune ülesanne: esiteks karakterkond-
 la sisetma kujundamine, mille ülemaks astmeks on
 terveilmavaade (üldharidus) ja teiseks - ettevalmistumine
 jõuküllaseks tegemiseks enda kutsealal, eriti enda kutse tarvi-
 luse vörmite arendamine (kutseharidus). Meie vörm need
 mõlemad vaadelda muidugi ka ühena, sest esimene sõaldub
 viimase seeneest, kuna ilma kindla karakterita ja terveilma-
 vaadeta pole mäeldav tagajärjerikas ja rahuldustpakkuv
 tegutsus ka kutsealal, kuid lõppude lõpuks on see siiski
 ükskõik, sest see ei vabasta meid mõistmü ~~st~~ ühest
 küsimusest - kaasaja kasvatusüaduse kesksemast probleemist
 - nimelt üldhariduse ja kutsehariduse vahetorra küsimu-
 sest.

Üldjoontes vaadates jagunevad kasvatusüadlaste vaated
 selles küsimuses kahte looki: ühed (nagu W. Rein, G. Wyneken,
 H. Gaudig) näevad ^{hariduse} alust üldhariduses, millele kutseharidus on
 vaid päälehitus, kuna teised (nagu G. Kerschensteiner ja
 S. Spranger) välja lühevad kutseharidusest ja lbi selle
 priismi vaatlevad ka üldosi haridusväärtusi.

Juba Pestalozzi kirjutas omas „Abendstunden des

insidlers" - „See (s.o. kutseharidus) peab alistatama inimhariduse
 üldotstarbeks... Kui pole inimest, kait sotsiaalseludega inimest,
 sellal puudub alus ka oma loigemate võimete kujunda-
 miseks." Samas kohas kirjutab ka Hinder: „inimene, kui saame
 professionistideks, oleme inimesed... Kui nuga on teritat, siis
 võime lõigata sellega kõike." (Rem. Handbuch lhn. 660). Pikkemalt
 peatab selle küsimuse juures W. Rem teoses „Pädagogie
 in systematischer Darstellung II" mille järel kaabun suvate
 lühidalt ta mõttekäiku.

Üldharidus on põhjapanev, kuna ta on jõuhallkars
 ka kutsehariduse teostamiseks. Üldhariduse kolblone väärtus
 on sisemises vabaduses ehk sisemises harmoonias, meelsuse
 ja tegemise kooskõlas; kutsehariduse oma aga - kooskõlas ühis-
 konna kultuurilisesaameti ja kultuuritarvetega. Võimane lohtub
 ajalooliselt kujunend korraga ja sellega, mis inimeste ise
 loond, kuna isomene ulatab üldinimeliseks ideaalideelma,
 millele meie sisetma kujunemine alataa kohaneb. Vasta-
 valt sarnasille kahe sugusele ülesandele jagab Rem koolid
 1) kasvatuskoolideks ja 2) kutsekoolideks.

Võimased peavad inimese ette valmistama tegelikuks
 elule, kutsele. Üllu astudes satub igaks hädasuu ette, kutsis
 vaid paljast leivatuemistust nägema hakata. Siega valdaks ta
 enese sisemist inihikumast ja langes alla alatuise nong

~~elav~~ elavõilsuse astmele, mis teda siseniselt ei rahuldaks.
 Kutsa olemus tund pole mitte selles, et kõigepäält saada
 ainult kogu, vaid et teenida inimeskonda nende võimetega, mis
 küllaltki paremini arenevad. It, ilma vastava teaduse ärakla-
 mine võimalik pole, on loomulik, kuid teadus ei tohi saada
 tegevuse päämohturiks. Kasvatuskool on see, kes igale
 teeb silgiks ta inimeskonnale inimeskonnaga, kutseskoole
 armult täiendab seda oma kutsesuhetega. Armult
 üldharidust ei jätka juba seepärast mitte, et üldhari-
 dus hoolitseb inimeskonnale mõistmisest üldse, ja juhib enda
 pilgud sellele elu üldharidusele. Tema sisse ei kuulu mingi
 kindlasti piiritlet eluülesanne. Ta vajab täiendust kutses-
 hariduse näol. Kasvatuskool ilma kutseskoolega oleks poolik.
 Armult mõlemad kokku loovad ühe terviku. Kuid millise-
 ses proportsioonis peaksid kummaski? Meie näeme,
 kuidas kasvav majandusline konkurents inimesi võima-
 likult varem koost kutsesile tegevusele, seega muidugi püüdis
 lühendada üldhariduse aega. Tõsiselt poolt tundume aga tar-
 vidust, et üldine teadusline alus oleks küllalt lai ja sügav,
 et vältida liigselt varajast väime horisondi piiritlemist,
 mille tagajärjel võiksime saada küll mehederialadel, kuid
 armult mehaanilisi, omakasupüüdvaid pärsi, kes vaatamata endi
 praktilistele võimetele jääksid ikka vaid endi ala kitsa raia-

meie ega kinnuks endi kutse kõrgema koolitusi'ja kellele
jääks võraks ühiskonnaga ühtekuuluvuse tunne.

Rahva kultuuriline tõus nõuab ~~et~~ enne moneli erialale
spetsialiseerumist avarat põlku kõigile mitmekesise aladelle.
Kõigepäält peab kujunema võimalikult tugevaks kollektse ja isiklise
karakterikasvatuse allus, enne kui kutselise tegevuse praktiline siht
pääseb pöörama ja raskustest mähkima. Enne nimesi,
mis spetsialiste! Enne ~~tehti~~ tubli ja kõigile häale valduva
isiku harimine, ükskõik millise kutse ta valib, alles siis ette-
valmistamine teatavateks erialadeks.

Kasvatuskoolis omandat haridus kandub edasi ka kutse-
kooli; sam omandat teadmised ja võimused annavad end
tunda ka kutseelise tegevuses. Kui moodustavad üldhariduse
teelised väärtused põhja ja ulatavad läbi kogu elu. Majandusloogi-
tegevuse kahtsamaks tulemuseks on õige rahvaharidus. Rahvahari-
dusest johtuvad rahvuslised võimused ja nende suurenda-
mise võimalused. Ka see osutab taas üldhariduse tarvidusele.

Kutseelise erinemine ei pea algama mitte loog vara,
kuna siis veel ei tunta lapse võimeid ja kalduvusi ning
ta võib valida vale kutseala, mis teda peagi enam ei rahulda
ja teeb ~~elut~~ õnnetuks eluks ajaks. Mida pikem kasvatuskooli
aeg, seda paremini võidakse kasvandiku huvi ja võimeid jälgida
ja talle kutsevalikus nõu anda. Mida vanem, seda valikuviimelisem

ta ka ise.

Hariduse korraldamine algusest peale eri kutsite järele, vähendaks rahva ühistunnet. Mida kauaestram üldharidus, seda enam on inimestel eeldusi üksteise mõistmiseks. Vastasel korral võib kogu rahvas laguneda üksteisele vastu töötavateks rühmadeks, mida ei ole üksteisega miski ühne huvi ega tunne, nagu seda osalt seniste sotsiaalse jaotuse vorme märgata. (lhc. 143-148).

Wynken defineerib kõigepealt, mis ta mõistab üldhariduse all ja leiab, et see ei tähenda mitte üldiselt levind haridust, vaid paljude teadusharude kogumist, s.t. ~~mitte üldharidust~~ ~~haridust~~ Haridus muutub nendele teadusharudele, nagu Arhitektuur, Aedimistele (Erkennatus ja Kunstid). Varem oli üldharidus üldse võimatu, kuna puudus ülevaade elmast (Weltüberblick). Selle asit tähtis reeglon.

Etteheide, mis üldharidusele tehakse, on tema pealiskaudsus. Teiselt poolt on üldharidusele teatav mittetõlgelisus omane, mis kasvab teaduslike töö mõistuse Arhitektuse valdkumma diferentseerudes. Muutub otse varem summaraks ja koguni võimatuks Antrustada õpilasi üksikasjadega kõrgis teadusharudes. Kuid sarnaselt leksikonide paleõppimiseks pole ka mingit tarvidust. Mitte üksikasjad pole tähtsad, vaid nende resultaat - intermüü teaduslike ilmapilt (Zusammenhangende Wissen-

schaffliche Weltbild). Wõrmane koosneb: 1) looduse arenemisejäre-
dest - esimestest põhijõududest ja -seadustest alates kummi orgaa-
nilise elu; 2) vaimu ja selle oma tekkimisest ja aremi-
sist inime läbi. Õpetuselementideks olens mat. mate-
maatikas ja mehaanikas - looduse põhiseaduste tundma-
oppimine, füüsikas ja keemias tulevad selle juurde loodus-
jõud. Nende ühismõjul tekkivad ilmad, millest juhtub
astronoomia, ning planeedid, mis kuuluvad geoloogia
ja geograafia koostalusasse. Planeetidel teib elu - selle
areng ja arengu seadused on bioloogia alal. Kõrval on loodus-
teadustest. Vaimuarengusse juhtub meid kultuuriteadus.
Sarnane ilmapilt on, tosi küll, alles kujunemas, kuid
just sellele kujunemisprotsessile, mida juhib vaimelt töötava
inimkonna ühine intellents, peab kaasaja noor ^{oh} kandetama.
Mitte hulga üksikasjade teadmise ja seletada võimne pole tahtis,
vaid oma aastasaja suure ühise elu kaasa elamine.

Sarnane haridus on väärtus seeneses. Kuid selle kõrval
esineb välistest oludest tingituna terve loom haridust - kute-
haridus, mis nõuab ka tahtmist. Sellest kooli kahekordsist
lisandust on järgmine koolikorraldus tingitud: koolis on
kõrgre ühine õpetus ja selle ümber gruppieruvad töö-
grupid (Arbeitsstätten) kutseliseks ettevalmistamiseks. Keskõpetus
väljendab 1) loodusteadlike ilmapildi kättenäitamist, 2) sõjajäha-

tause inimema, ~~ja~~ inimema ja kultuuri ajaluse, 3) kõrgemate
vaimsete väärtuste - suurte ideede ja kunstööde tutvusta-
mise. Nende õppingute resultaadiks olgu kindla ilmaruute
kujunemine.

Töögruppides valmistaks igaüks isetegevuse alusel
end oma kalduvuste ja vormide kohaselt valit kutsile.
Töögrupid töötavad annult 6 nädala õppiaasta jooksul.
(Wynnen, Schule u. Jugendkultur lhr. 113-125).

Gaudig väljendab oma seisukohta üld- ja kutsehariduse
vahelise suhte kohta rohkem selgelt, kuid lasb siiski paista,
et temagi peab üldharidust kutsehariduse aluseks.
Nri kirjutab ta: „See peaks õpilastel siiski Andma olema,
et kool (üldharidust. keskkool) kogu oma tegevusega selleks
koondab, et neile ühes humanitaarharidusega anda haridus,
mis on aluspooleks igasugusele kutse^{haridus}le ning ühtlasi
kaitseb neid tehnilise (kutsu-) hariduse ~~si~~ ekskursiooni eest.“
(Didakt. Kitzerehen lhr. 50).

1. Spranger jagab üldhariduse kahte looki:
~~üks~~ ^{üks} ~~inim~~ ^{inim}se vaimsele infoonia moodustavate
~~elementide~~ ^{elementide} väljaarendamine, teine - inimese toetamine
kõrgemale haritumuse ümbrusest ja ühendamise asetamine
kõrgemate ilmadega - nimelt arhitekti ja ilmatunnetuseks.

Esimest korda üldharidust peab Spranger põhihariduseks, ja soostub, et see moodustab aluse kõrgel muule ning peab olema seepärast inimese hariduskärgu esimeseks astmeks. Tõne aga moodustab, just vasturõksa, hariduskärgu viimase staadiumi ja tee sellele võib armuksi kutsehariduse kaudu.

Põhiharidus omanolekuse rahvakoolis, mille kestvus peaks aga olema nii pikk, et ta lõpeks alles ühes puberteediga. Enne puberteedi lõppu põhiharidus oleks sama, mis draama ilma lõppraatsusega, ~~mitte~~ väärthüüga pooliku. Kutseline nooremõnne ei peaks mitte algama enne puberteedi, kuna vastasel korral põhiharidus jääks puudulikuks. Päälegi pole enne seda lapse kutselised huvid kuigi võrd arenend, mispärast sagedad erakordsed valikuga võimalikud oleksid. Kuigi päle puberteedi võime märgata, et lapsi enam ei hunita võrd üldkõrõmmused, kui enne, vaid nad enam konkreetsete mõistetega, veel enam asjadega, tegutsevad. Kui sõn hariduse nooremõnne kutsite järele appi ei tule, et võib ~~si~~ vastumeelsus üldkõrõmmuste vastu areneda otse traagiliselt ja lõppeda katastroofilisega, nagu tänapäev Aht.

Kutsehariduse, resp. kutsekooli all ei tule sõn mõelda mitte kistast, ainult tatarasse kutselasse kuuluvate

arvuti õpetamist ja tehnoloogiliste võimete arendamist, vaid siin jätkatakse õpetase tutvustamist ka üldhariduslike koolimustega, kuid juba teatava kutselise suhtekorralduse, läbi selle võitluse kutselise priisimise vaadates. See loob noorurille kindla aluse, baasi, millel süstemaatiliselt saab vaadelda nmg hinnata ennast ja enda ümbrust. Üldhariduse juures puudub tal see, mis on nii sagedase sira-sirna otslemise ja omesti mitte millegi leidmise põhjuseks. Tsegi sarnasus kutsekoolis aset leidma pidi kollektiivsete, elu-
Aundmone (Lebenskunde) peaks valja minema vastava kutselise suhtekorralduse, nst tšilne moraal võib areneda ainult ühenduses kindlate, konkreetsete asjade ja olukordadega. Nii võime kõnelda kaupmehe moraali, tehniku moraalist, töösturi moraalist jne. (F. Spranger. Kultuur u. Erziehung. lkr. 27-34).

Ka Kerschenshtainer asetab kutsehariduse kesksele suhtekorraldusele. „Tee ideaalsele inimesele võib kollektiivse nimese kaudu“, ütles ta. Kollektiiv on aga see inimene, kes end mõnel alal suudab ühiskonnale teha kasulikuks ja harmilikuks. Praegusel ajal ei suudata enam paljudel aladel korraga, vaid ainult ühele spetsialiseerudes. Iga tšilise hariduse ülesandeks on nii hõlpsalt kasvada oskust ja armas-

maadust kultuuris töös. Nii seab kultuuris üld-
 hariduse väärtus - ainult isikliku kaudu on võimalik
 jõuda terveni. Nagu Sprangeri, leiab Kerschensztner
 sarnaselt kultuurile ette loogset ühiskondust, ainult
 kultuuri väärtuse koondumist isiklikul puhttehnoloogilise
 oskuse kultuuris, kuna inimese vaimu-
 tunde ja närviliseki jäävad korral. Õige kultu-
 rihariduse mõte on selles, et ta õpetab inimest mõtle-
 ma ja vaatama oma kultuuri seisukohalt. Koondudes
 rahkem väärtustele, tunneb ta kultuuri väärtuste aren-
 gut. Kui näit. ühe ajaloo ajajärge põljalikult lobi
 töötand, siis on kahtlemata huvi kasvand ka teiste
 ajajärkede vastu, selle tööriist on kasvand ja ta
 andub palju suurema innuga uutele välisannetele.
 Korraga väga kogu välisande ette ~~asetada~~ asetetuna
 kohutaks teda kergesti materjali raskus, keerukus
 ja, ta tööriist kaoks ja ta muutuks loomus
 ning sellest jäguks kahjulikud mõjud kogu
 eluajale. See, mis meil on silsemat, täiesti hant
 inimesele omast - tugevus, ja kollektiivse elu raskus
 ja - areneb just tööde tegemise kaudu. Tõrgete
 tagajärjekohalt võime me aga raski ainult üld väärtus-
 rega.

Rõõmades, et kõrgem mõharidus on saanud
annult kutsehariduse kaudu, ei salga Kerschenshtern ometi,
et ka kutsehariduse ei peab käima teatar põhi-
haridus - rahvakoolidele algkooli, teadlastele ja kõge-
mattele ametnikkudele - keskkooli näol. Ta jätab
aga lahaks küsimuse, kui kaua see peaks kestma.
Kuid ka selle põhihariduse omandamisega ühenduses
peab õpilastel võimaldama vabalt endi erikaldumusi
ja huvidevalja arendada, milleks õpetajate kõrval
mitmesugused vabad Tigevalad - töötoad, arad, terraariumid,
akvaariumid jne. katparasit algu. (Kerschenshtern. Grund-
fragen der Schulorganisations, lhek. 24-39).

Kõrgepäljn üksikute teadlaste suunukohtadest üld-
ja kutsehariduse vahetorra kohta. Nüüd katsume need
suunukohti üksiteisega võrrelda ja vaadelda nende samasusi
ja erinevusi.

Kõrgepälj võime konstatteerida, et ükski ülal-
vaadeld autorest ei ei kutsehariduse vajadust, vaid
soostuvad kore, et üldharidus ilma kutsehariduseta oleks
poolik. Annult nende põrude va vahetorra määntlemises
õlavad ~~auto~~ arvamsed lahku.

Teme suunukoht, mis kõrgel üline, on see, et
kutsehariduse ei peab käima teatar üldhariduse aste,

juures kutsume ettevalmistamine on korraldelt võrreld tervik-
Sprenger ja Kerschensteiner mudugi, kes kutsehariduses
sees üldsele elamistamiseks, noorad sellele kosta
kohe jäle kodaterritoriu aluse - poliitika - oman-
damise.

Siisaa jätta tehelpanemata, et ka ~~kogu~~ ~~hariduse~~
^{kogu} hariduse kogu moodustas üksikud autod, üksikis
elavad laenu. Krii kait. näib Wyneken üldhariduse omanda-
mises tühimust juot üldiste ~~poliitika~~ poliitikaadistiga,
arengu protsessiga, korvale jätke üksikasju, kuna Kerschen-
steineri jäle ainult üksikasjade ~~järe~~ kaudu on võimalik
jõuda üldiste mooduste ja siaduste tiindmiselle.

Kui nüüd küsitakse mmm üldmõiste neis küsi-
mistes, siis ei saa ma keelata siimpaastat neile, kes vaatle-
vad nimest kõrgepäält sotsiaalse turviku - ühiskuna,
osasubjektina, kes ~~allat~~ teenib üldmõistlikku vasmu
üldmõistliku moraal: alusel, millele kutse on mitte ~~hät~~
ega mitte alus kogu elamatusele, vaid ainult abinõu
ennast rakendada inimesekumma ühise vasmuõidluse.
Asudes sellel siiskohal, ei ole siis ka võimalust enam kõ-
mida ilma vaatlemisest kutse pritsmi läbi ega kutse
asitamisest lähtekohaks kogu haridusprotsessile.

Kes rääkis
Kõnelt
Spangeli

Juba uue vaimu autonoomsuse teel vormatuks kome-
lemise ratsena, kongsena, amietuuse või opiteja.
moraalist ja ilmaraatist, kui suväärtustest. Muidugi
is ole sillega veel kuidagi moodi vastu koneldat
kutselisele erinemisele ega sillega paratamatult kaas-
katsale kutselisele sennist enam rohutamisele,
kuid lohtekohaks on sillega asetis ometi üldharrdus.

7-13. III. 24.